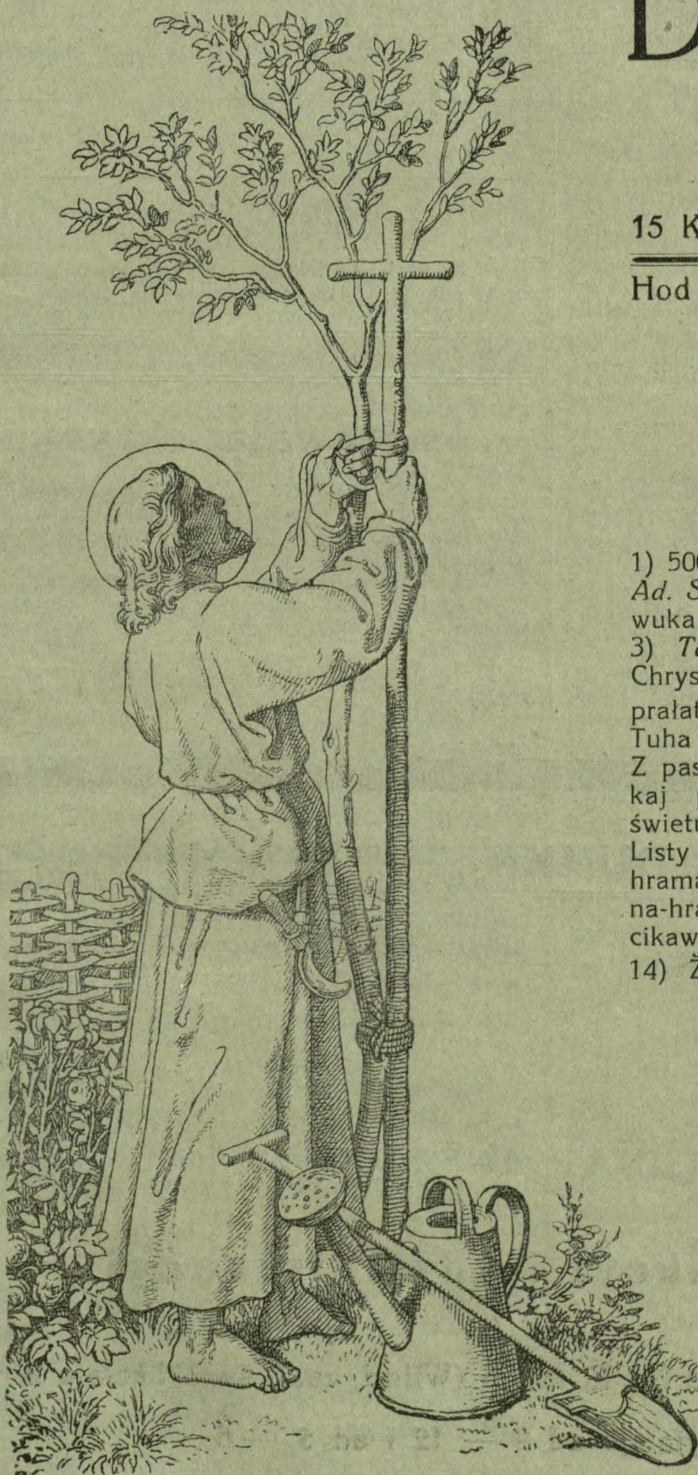
CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

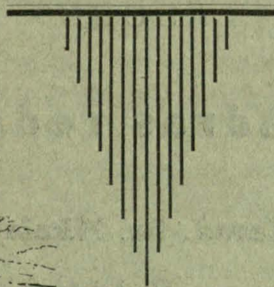

15 KASTRYČNIKA 1930 h.

Hod III. Nr. 19—20

ŹMIEST.

KALENDARYK

Dni	N. styl	St. styl	Rymska - katal.	Hreka katal.
S.	15	2	Teresy dz. i Jadwihi	Kipryjana śwmč.
Č.	16	3	Hierarda, Majelli	Dzianisa Areop.
P.	17	4	Marharety, Alac.	Jerateja śwmč.
S.	18	5	Łukaša ewanh.	Charytyny mč.
N.	19	6	19 n. pa Siomusie	19 n. pa Siomusie
P.	20	7	Jana Kant. Iryny m.	Siarhieja i Wakcha
A.	21	8	Aršuli dz. m.	Pałahiei i Taisy
S.	22	9	Karduli dz. m.	Jakuba apost.
Č.	23	10	Seweryna bp. Jana K	Aŭłampija i Aŭł.
P.	24	11	Rafała arch.	Pilipa ap.
S.	25	12	Kryspina m.	Prowa, Tar. i An.
N.	26	13	20 n. pa Siomusie	20 n. pa Siomusie
P	27	14	Florencyja	Nazana, Paraski
A.	28	15	Symona i Jud.	Jachimija prp.
S	29	16	Narcyza bp.	Lonhina
Č.	30	17	Edmunda Alfr.	Osija pr.
P.	31	18	Wolfhanda bp.	Łuki ap. i ewanh.
S.	1	19	Usich Światych	Jola prar.
N.	2	20	21 n. pa Siomusie	21 n. pa Siomusie
P.	3	21	Dzień Zadušny	Ilaryjona bp.
A.	4	22	Karola Barameja	Awerkija bp.
S.	5	23	Zachara i Alžbiety	Jakuba ap.
Č.	6	24	Leanarda w.	Arety i inš. muč.
P.	7	25	Bahasł. Andreja Babol.	Markijana i Mart.
S.	8	26	Holfryda b.	Dzimitraha wmč.
N.	9	27	22 n. pa Siomusie	22 n. pa Siomusie
P.	10	8	Andreja z Awel.	Parask. wmč.

Sonca			Miesiaca	
dni	uschod	zachad	dni	źmieny
15.X	5.48	4.22	7	poŭnia
20	5.54	4.11	15	apošniaja kwadra
25.X	6.10	4.00	21	wiatoch

ŹMIENY PAHODY.

Ad 16 kastryčnika da 11 pachmurna i daždžy, ad 12 da 17 pahoda; ad 18 da 25 źmiennaja pahoda.

Paštowaja skrynka.

I. T. Prośbu Wašu spoŭnili, hazetu pasyłajem.

S. I. Hazetu wysyłajem, nie zabywajcie ab padpiscy.

Ks. Hr. Za 10 zł. dziakujem; pawodle Wašaj prośby pasyłajem tolki adzin numar.

I. H. Dziakujem, drukujem, čakajem rešty.

H. P. Knižki, jakija Wy prasili, kniharnia Wam wysłała, A što redka wychodzić naša hazeta, bo ŭ nas hrošy redki!..

B. B. Za 2 zł. dziakujem, hazetu pasyłajem, jak raniej.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ WYCHODZIĆ RAZ U DWA TYDNI

Padpisnaja cana z pierasyłkaj:

na hod	8 zał.
na paŭhoda . . .	4 „
na 3 mies. . . .	2 „
na 1 „ . . .	80 hr.

ABWIESTKI źmiaščajucca tolki na WOKŁADCY.

Kaštujuć: Całaja staronka 80 zał.

1/2 „	40 „
1/4 „	20 „
1/8 „	10 „

ASOBNY NUMAR KAŠTUJE 30 hr.

Adras redakcyi i administracyi:

WILNIA, Zawuł. św. Mikałaja Nr. 8, kw. 3 (Wilno, zauł. św. Mikołaja 8 — 3)

Redaktar pryjmaje ad 9 — 12 i ad 5 — 6.

PIERASYŁKA APŁAČANA RYČAŁTAM

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.

Wychodzić raz u dwa tydni.

Hod III.	WILNIA, 15 KASTRYČNIKA 1930 h.	Nr. 19—20

500-lećcie śmierci Witaŭta

(*27.X. 1430 — 27.X.1930*).

U Prošłym numary našaj časopisi padzialilisia my dumkami z swaimi čytačami ab jubileju św. Aŭhustyna, ad śmierci jakoha sioleta minuła 1500 hadoŭ.

U hetym-ža numary ŭważajem tak ža za patrebnaje ŭspomnić ab Witaŭcie, wialikim kniaziu Litwy i Biełarusi, ad śmierci jakoha 27 kastryčnika siol. hodu minaje 500 hadoŭ.

Witaŭt — heta syn Kiejstuta i Biruty, stryječny brat Jahajły. Žyŭ jon u druhoj pałowinie 14-ha i ŭ pačatku 15-ha stalećcia.

Čas Witaŭta — heta čas, kali biełaruskija ziemli całkom uwachodzili ŭ skład Wialikaha Kniaźstwa Litoŭskaha, jakoje stanawiła adnu supolnuju dziaržawu: Litoŭcaŭ, Biełarusaŭ, a takža i Ukraincaŭ. U hetym časie mowa naša ŭžo wyrazna pakidała pieražytki staradaŭnaj carkoŭna-sławianskaj mowy i pierachodziła ŭ sučasnuju našu mowu narodnuju, jakaja stanawiłasia mowaj administracyi, sudu, hramadzkaha žyćcia i kultury ŭsiej dziaržawy.

1386 i 1413 h. usia Litwa, a razam z joj i Biełaruś, była dałučana da Polščy, z jakoj farmalna była całkom złučana. Woś-ža Wialiki Kniaź Witaŭt, pad čas jakoha nastupiła hena dałučeńnie da Polščy našych ziamiel, z faktam dałučeńnia nikoli nie hadziŭsia i za samastojnaść litoŭskich i biełaruskich ziamiel zmahaŭsia ŭsio žyćcio swajo. Swaju wialikuju pracu dziela samastojnaści našych ziamiel Witaŭt žadaŭ zakončyć poŭnaj niezaležnaściaj ad Polščy, nia tolki faktyčnaj (bo Wialikaje Kniaźstwa Litoŭskaje faktyčna i było niezaležnym), ale i praŭnaj. Dla hetaj wialikaj mety žadaŭ jon siabie karanawać karaleŭskaj karonaj. U planach hetych Witaŭtu pieraškodzili Palaki. Tym časam starašć spyniła całkom usie zachody jaho ŭ kirunku hetaha zawiaršeńnia poŭnaj samastojnaści Wialikaha Kniazstwa Litoŭskaha. Pamior Witaŭt, majučy 80 hadoŭ.

Woś-ža zbolšaha paznajomiŭšy čytačoŭ swaich ab Witaŭcie, dalej uważajem za swoj abawiazak u 500-tyja ŭhodki śmierci wyrazić pamiaci jahonaj swaju češć i pašanu, na što Jon u nas zasłužyŭ biazumoŭna.

Pradusim Witaŭt, jak my ŭžo ŭspaminali, u značnaj miery zmahaŭsia za samastojnaść i našaha biełaruskaha narodu, u značnaj miery słužyŭ tej sprawiadliwaj dumcy, jakaja i siańnia ažyŭlaje Biełarusaŭ da zmahańnia za duchowyja i materjalnyja prawy swaje.

Heta zmahańnie Witaŭta za niezaležnaść našych ziamiel išło nia tolki za niezaležnaść ad Polščy, ale było jano značna šyrejšym i hłybiejšym.

Z zachadu, z boku Teŭtonskich Rycaraŭ, hraziła wialikaja niebiaśpieka jak dla Litwinoŭ, Palakoŭ, tak i dla nas Biełarusaŭ. Wialiki Witaŭt na čale litoŭskich, polskich i biełaruskich pałkoŭ daŭ rašučy adpor hroznaj teŭtonskaj nawale ŭ słaŭnaj bitwie pad Hrunwaldam 1410 h.

Z paŭdnia časta na našyja ziemli najaždžali dzikija tatarskija ordy, a z uschodu paŭstawała ŭžo Maskwa, užo tady pasiahajučy na naš kraj, na naš narod, na našu samastojnaść. I hetym warožym našym siłam pawažnaj pieraškodaj byŭ Wialiki Witaŭt.

Dalej — narod biełaruski, budučy ŭ wializarnaj bolšaści prawasłaŭnym, u

mieru taho, jak uzrastała siła Maskwy, — da jaje : chinucca pačynaŭ. A heta ŭ wyniku swaim apošnim hraziła tym, što narod naš, papaŭšy pad Maskwu, moh tam całkom zhinuć. Woś-ža kab zapabiehčy hetaj niebiaśpiecy, Witaŭt ustanawiŭ dla Biełarusaŭ asobnaha ad Maskwy mitrapalita, a tak-ža rabiŭ starańni, kab Biełarusaŭ prawasłaŭnych dawieści da jednaści z Apostalskaj Stalicaj.

Ahułam Witaŭt staraŭsia, kab ziemli našaha kraju, zamiest niakulturnaj tady Maskwy, byli pad upływam zachodniaj cywilizacyi i kultury. Da hetaj mety Witaŭt išoŭ nia tolki darohaj aružža i dyplomacyi, ale takža i darohaj kultury, zakładajučy pa našych ziemlach kaścioły i klaštary.

Praŭda, wialiki Witaŭt usio heta rabiŭ nie dla nas adumysłu. Usiu swaju pracu jon prawodziŭ dla dabra Wialikaha Kniaźstwa Litoŭskaha, jak całaści ale hetym samym ubočna praca jaho i dumki jaho mieli i majuć wialikaje značeńnie i dla biełaruskaha narodu.

Siańnia, kali pašla 500 hadoŭ ad śmierci słaŭnaha Witaŭta śćwiardžajem žyćciowaść i sprawiadliwaść dumak jaho, hetym samym addajom mahutnamu nieśmiarotnamu duchu jaho našu česć i sławu.

LEKCYJA, EWANELIJA I NAWUKA NA NIADZIELU 19 PA SIOMUSIE.

I.

Braty, adnawiciesia duchам rozumu wašaha i adzieńciesia ŭ nowaha čaławieka, katory stworany pawodle Boha ŭ sprawiadliwaści i ŭ świataści praŭdy. Dziela hetaha, adkinuŭšy łharstwa, hawarycie kožny z swaim bližnim praŭdu, bo my adny adnych častki. Hniewajciesia i nie hrašycie, sonca niachaj nie zachodzie nad hniewam wašym. Nie dawajcie miejsca djabłu. Chto kraŭ, niachaj užo nie kradzie; ale lepš niachaj trudzicca pracujučy rukami swaimi, što jość dobraje, kab mieŭ skul pamahčy patrabujučamu. (*Efez. 4, 23-28*).

II.

U heny čas kazaŭ Jezus starejšym duchoŭnym i faryzejam prypowieść: waładarstwa niabiesnaje padobnaje da karala, katory sprawiŭ wiasielle swajmu synu. I pasłaŭ swaich słuh klikać prošanych na wiasielle, ale jany nie zachacieli pryjści. Uznoŭ pasłaŭ inšych słuhaŭ, kažučy: skažecie zaprošanym: woś ja pryhatawaŭ moj abied, wały maje i ŭsio kormnaje pabita i ŭsio hatowa — prychodźcie na wiasielle. Ale jany zaniedbali i pašli — adzin na swajo pole, druhi da handlu swajho, a inšyja schapili jahonych słuh i naździekawaŭšysia, pazabiwali. Kali-ž pačuŭ ab hetym karol, razhniewaŭsia i, pasłaŭšy wojska swajo, wyhubiŭ henych zabojcaŭ i spaliŭ ichny horad. Tady skazaŭ swaim słuham: wiasielle, praŭda, hatowa, ale prošanyja nia byli hodnyja. Dyk idziecie na razdarožža i kaho tolki spatkajecie, kličcie na wiasielle. I wyšaŭšy słuhi jahony na darohi, sabrali ŭsich, kaho spatkali, błahich i dobrych

TAMAŠ KEMPIJSKI.

Z łacinskaj mowy pierakłaŭ Dr. St. HRYNKIEWIČ.

Śledam za Chrystusam.

Kniha pieršaja.

NAPAMINAŃNI KARYSNYJA DLA DUCHOŬNAHA ŽYĆCIA.

(Praciah, hl. „Chr D". Nr. 17—18).

Raździeł XIII.

Ab baraćbie z pakusami.

1. Pakul žywiom na świecie, biaz trudnaściaŭ i pakusaŭ nie abojdziemsia.

Tamu napisana ŭ Hioba: *zmahańniem jość žyćcio čaławieka na ziamli.* (Hiob, 7, 1).

Dyk kožny niachaj hladzić kala pakusaŭ swaich i ściarażecca ad ich malitwami, kab nia źwioŭ jaho duch niačysty, katory nikoli nia śpić, a *kruža, šukajučy kaho-by zjeści* (Piotr, 5, 8).

Nikoha niama nastolki daskanalnaha i światoha, kab nia mieŭ jon čas-ad-času pakusaŭ; i my nia zdolejem susim zwolnicca ad ich.

2. Adnak pakusy padčas i nadta karysnyja ludziam, chacia prykryja i ciažkija, bo dziakujučy im čaławiek spakarajecca, ačyščajecca dy wučycca.

Kožny światy znosiŭ šmat trudnaściaŭ i pakusaŭ i dziakujučy im uzrastaŭ u daskanalnaści.

A tyja, što nia strywali ŭ pakusach — adpali i zhinuli.

Niama takoha klaštaru światoha ci miesca patajnoha, dzie-b nia było pakusaŭ dy trudnaściaŭ.

3. I pakul žywie čaławiek, datul nie supakoicca ad pakusaŭ, bo ŭ nas samych ich pačatak i pryčyna, bo ŭ pažadliwaści na świet my pryšli.

I jak tolki adna pakusa, abo trudnaść minaje, — źjaŭlajecca nowaja i zaŭsiody budziem ciarpieć, bo-ž zhubili my dabro pieršapačatnaje ščaśliwaści našaje.

Mnohija, imknučysia ŭciačy ad pakusaŭ, u horšyja jašče traplajuć.

i nabrałasia na wiasielle poŭna hašciej. A kali ŭwajšoŭ karol, kab pahladzieć hašciej, uwidzieŭ tam caławieka adzietaha nie ŭ wiasielnuju wopratku. I skazaŭ jamu: druža, jak ty ŭwajšoŭ siudy, nia majučy wiasielnaj wopratki? A toj maŭčaŭ. Tady skazaŭ karol słuham: źwiazaŭšy ruki i nohi, wykińcie jaho won u ciemru—tam budzie płač i skryhot zuboŭ. Bo šmat jość paklikanych, ale mała wybranych.

(Mat. 22, 1—14).

III.

Niabiesnaje waładarstwo, kaža Chrystus u siańnieśniaj Ewanelii, padobnym jość da karala, jaki sprawiŭ wiasielle synu swajmu. I sapraŭdy! Heny karol — heta Boh Ajciec, a wiasielle — heta mistyčnaja jednaść Syna Jaho, Chrysta Zbaŭcy našaha, z wiernymi wyznaŭcami Jahonymi, z św. Kaściołam.

I pasłaŭ karol słuh swaich paklikać zaprošanych na wiasielle, ale jany pryjšci nie chacieli.

Boh na praciahu doŭhich wiakoŭ Staroha Zakonu pramaŭlaŭ da žydoŭskaha narodu praz prarokaŭ i klikaŭ jaho ŭ Kaścioł światy.

Klikaŭ takža Boh hety narod praz św. Jana Chryściciela, a paśla jaho praz apostałaŭ i wučniaŭ Chrystowych. Ale zaprosiny hetyja byli daremny. Wializarnaja bolšaść žydoŭskaha narodu nie pawieryła ŭ Chrysta, jak Syna Božaha, jak Mesyjaša, jak Zbaŭcu čaławiectwa i pryjšci na wiasielle, naležać da św. Kaścioła, da Waładarstwa niabiesnaha, admowiłasia.

Dyk pasłaŭ karol nowych słuh swaich prasić zaprošanych prybyć na wiasielle, jakoje pyšna było ŭžo pryhatawana. Ale zaprošanyja astalisia hłuchimi na prośby karala, a niekatoryja z ich zatrymali słuh jahonych, ździekawalisia nad imi i ŭreščie pazabiwali ich.

Boh paśla ŭskrašeńnia Syna swajho, Chrystusa, pasyłaŭ apostałaŭ i wučniaŭ da taho-ž žydoŭskaha narodu ŭ Jeruzalimie i ŭ wa ŭsiej Palistynie, ale adny z ich na zaprosiny nie źwiarnuli ŭwahi, a druhija sroha praśledawali i mardawali pieršych wiaścicielaŭ chryścijanstwa, pasłancoŭ Božaha waładarstwa.

Wialikaja heta niesprawiadliwaść, jakoj zaprošanyja dapuścilisia na asobach karaleŭskich pasłancoŭ, aburyła karala da-žywoha. Jon pasłaŭ na ich swajo wojska, wyniščyŭ zabiŭcaŭ, spaliŭ ich miesta.

Dakanali hetaha, z Božaha dapuščeńnia, rymskija lehijony, pawodle praroctwa Chrystusa, na čale z Wespazijanam, a paśla Tytusam, jakija ŭ 70 hodzie, jak apiswaje nam historyja, za paŭstańnie žydoŭ praciŭ rymskaj ułady, ahniom i miačom niščyli ich pa ŭsiej Palestynie i zburyli dazwańnia światoje miesta Jeruzalim.

Słowam, niahodnyja byli, nie daraśli jšče zaprošanyja na wiasielle, kab hodna pryniać u im učaście. Dyk pasłaŭ karol słuh swaich na rasstajnyja darohi i zahadaŭ prasić na wiasielle ŭsich, i dobrych i błahich, prasić, kaho tolki jany spatkajuć.

Kali žydy całkom adchinulisia ad waładarstwa Chrystowaha, ad Jaho św. Kaścioła, tady pasłaŭ Boh apostałaŭ, wučniaŭ, misijanaraŭ da pahan, da ŭsich narodaŭ, nia robiačy nijakaha ahraničeńnia. A hetyja pryznawali Chrystusa swaim Boham, swaim Zbaŭcam, prymali chrost światy i wialikimi hramadami dałučalisia da Chrystusawaha Kaścioła.

Dyk šmat nabrałasia haściej na wiasielle karaleŭskaha syna. I kali ŭsie zasiadali za biasiednym stałom, uwajšoŭ sam karol i siarod haściej ubačyŭ adnaho, jaki byŭ tam biez wiasielnaj wopratki, a nadzieć jakuju na hetkuju

---

Samymi ŭciekami nia zdolejem my ich pieramahčy, a tolki ciarpliwaść dy sapraŭdnaja pakora zrobiać nas mahutniejšymi za ŭsich worahaŭ.

4. Chto zło tolki wonkawa ad siabie adhaniaje, nie čapajučy kareńniaŭ jaho, mała pastupić u dobrym, na't chutčej da takoha waročajucca pakusy i jon jašče bolš cierpić.

Lepš i chutčej, z pamačču Boha, pieramožaš ty, zmahajučysia pamału, z trywałkaju ciarpialiwaściu, čymsia surowaściaj i ŭporstwam swaim.

Časta pytajsia rady, kali spakušaješsia i zašmat nie karaj spakušanaha, lepš paciešjaho tak, jak chacieŭby, kab paciešyli ciabie samoha.

5. Pačatak usich drennych pakusaŭ — heta niastrymliwaść dušy dy małaja wiera ŭ Boha.

Jak łodka biaz rula špurlajecca tudy i siudy chwalami, tak caławiek usialak spakušajecca, kali apuščajecca i nia maje wytrywałaści ŭ pastanowach swaich.

Ahoń hartuje žaleza (Ekkl. 31, 31), a pakusa caławieka sprawiadliwaha.

Nia wiedajem časta, što zmahli-b my a pakusa adčyniaje nam wočy.

Pradusim treba ścierahčysia pakusaŭ napačatku, bo lahčej pieramahčy woraha, kali ŭsim-čym baranić jamu ŭwachodu ŭ dušu i zabiehčy jamu napierad, kali jon pačynaje stukacca ŭ dźwiery dumkaŭ našych.

Tamu skazana: *Spačatku sa złom zmahajsia; darma ŭžywać lekaŭ, kali praz našu niadbajnaść chwaroba ŭzmahłasia* (Owid 1).

Bo spačatku źjaŭlajecca prostaja dumka, zatym žywoje pradstaŭleńnie, dalej spadoba, drennaje pažadańnie i zhoda ŭkancy.

Hetkim čynam, pakrysie, pakrysie, ureście adčynienymi warotami ŭwachodzić worah, kali nie zmahacca z im spačatku.

I čym daŭžej chto nie zmahajecca, tym słabieišy jon z kožnym dniom, a worah jaho ŭściaž mahutnieje.

6. Adny ŭ pačatku swajho nawarotu da Boha, a druhija ŭznoŭ u kancy, cierpiać ciažkija pakusy.

Inšyja mučacca imi ŭwieś swoj wiek.

ūračystaść wypadała-b abawiazkawa. Ździwiūsia karol z adwahi henaha caławieka i zahadaū swaim słuham źwiazać jaho ruki i nohi i z jasnaj, aświečanaj i ciopłaj biasiednaj sali wykinuć u ciemru, dzie astawałasia jamu tolki płakać z prykraści i skryhatać zubami z choładu.

Kab hodna naležyć da władarstwa Chrystowaha, da św. jaho Kaścioła, treba mieć čystuju dušu, treba, jak kaža apostał Pawał, *„adziecca ū Chrystusa“* (Ryml. 13, 14). Chto-ž hetak nie adzieniecca, toj niahodny być poūnapraūnym subiasiednikam u władarstwie Chrystowym, toj budzie daloka ad domu Boha, dzie wiečnaje świałło prabywaje, dzie praūda i praūdziwaje ščaście panuje, toj budzie ūwonkach praūdziwaha žyćcia, toj budzie tam, dzie choład duchowy, ciemra i dakory sumleńnia.

Zahadwajučy słuham wykinuć z wiasiella caławieka za toje, što jon pryšoū tudy biez adpawiednaj wopratki, karol adnačasna skazaū, što šmat jość paklikanych, ale mała wybranych.

I sapraūdy! Da władarstwa Božaha paklikany i Žydy i Pahanie, i dobryja i błahija, i bahatyja i biednyja, prostyja i wučonyja, paklikany biez nijakaj rožnicy ūsie ludzi, usie narody. Ale wybranymi, dapuščanymi da wiasiella wiečnaj radaści ū Chrystusie, buduć tolki tyja, jakich duša adzieniecca ū wopratku łaski Božaj i cnoty, jakich žyćcio budzie zhodnym z nawukaj Chrysta i z nawukaj Jaho św. Kaścioła.

Dyk praz dobraje žyćcio, praz pastajannaje naša duchowaje daskanaleńnie, achwotna słuchajučy i spaūniajučy Božaje natchnieńnie, Božyja i kaścielnyja zahady, starajmosia być nia tolki paklikanymi da Božaj biasiedy dačasnaha i wiečnaha ščaścia, ale stacca takža wybrancami henaha ščaścia i dziejnymi ūčaśnikami jaho.

Ks. Ad. St.

Św. p. ks. prafesar prałat Todar Brazys.

10 wieraśnia siol. h. u Bawaryi u Miunchenie pamior wielmi zasłužany na poli litoūskaj muzyki i pieśni ks. T. Brazys.

Radziūsia niabaščyk 1870 h. u Pabiržach, na Žmudzi. Ad małych hadoū wykazwaū wialikuju luboū da muzyki i duchoūnaha stanu.

1896 h. pastupiū u Wilenskuju Duch. Seminaryju, pa skančeńni jakoj byū paświačany na ksiandza. 1905 hod, užo budučy ksiandzom, pastupiū u kanserwatoryju ū Regenzburgu, u Niamieččynie.

Paśla dwuch hadoū swajho prabywańnia ū hetaj kanserwatoryi, ks T. Brazys skompanawaū imšu na čatyry hałasy, za jakuju dastaū atestat z adznačeńniem.

Wiarnuūšysia ū 1907 h. z zahranicy, ks. T. Brazys byū naznačany na kiraūnika katedralnaha choru i na prafesara śpiewu ū Wil. Duch. Seminaryi. Na hetym adkaznym stanowiščy ks. T. B. prabyū da 1917 h.

U 1917 h. u Wilni spatkała jaho wialikaja niapryjemnaść. Litoūskaje hramadzianstwa padało niamieckim okupacyjnym uładam memorjał ab litoūskich prawoch na Wilniu. Memorjał hety, razam z inšymi, padpisaū tak-ža i ks. T. B , jaki paśla hetaha byū zasuspendawany i naznačany ū Stakliški na wikaraha.

1924 h. Litoūski Uniwersytet u Koūnie zaprasiū ks. T. B. na prafesara historyi muzyki. Na hetym stanowiščy niabaščyk prabyū tolki niekalki hadoū, bo chwaroba serca štoraz bolš dakučała jamu. Urešcie sioleta wiasnoj jon wyjechaū u Bawaryju lačycca,dzie i addaū Bohu dušu. Ks. prafesar T. Brazys wialikija pałažyū zasłuh

---

Niekatorych nawiedwajuć pakusy mała kali i lohkija; usio pawodle rozumu i sprawiadliwaści Boha, jaki razmiarkoūwaje i hladzić stan ludziej i ūsio chinie da dabra swaich wybrancaū.

7. Tamu nia padajmo ducham, kali prychodzić pakusa, a tolki haračej malimosia da Boha, kab nam pamoh u kožnaj patrebie; a Jon sapraūdy pawodle słoū św. Paūła: *tak pakiruje pakusaj, kab my mahli jaje pakanać.* (1 Kor. 10, 13).

Dyk spakarajmo dušy našyja pierad mocnaj rukoju Boha (Piotr. 5, 6) ū kožnaj trudnaści i pakusie, bo pakornych ducham Jon zbawić.

8. U trudnaściach i pakusach paznajecca caławiek, naskolki ūžo jon lepšy; tam takža budzie bolš zasłuhi i pawialičycca cnota.

Ničoha wialikaha, kali niechta pabožny i žarliwy, jak jamu dobra; adnak toj niachaj spadziajecca postupu ū daskanalnaści, chto jość ciarpliwym siarod turbotaū.

Jość ludzi, što zmahajuć wialikija pakusy, a ū štodziennych bywajuć pieramožanymi, kab hetak spakoranyja nikoli za šmat na siabie nie spadziawalisia ū wialikich, kali nia zdoleli ničoha ū małych.

R a ź d z i e ł X I V.

Ab aściarozie da chutkaha sudu.

1. Źwiarni na siabie samoha swaje wočy i ściaražysia sudzić čužyja sprawy.

Sudziačy inšych, susim darma caławiek trudzicca, časta mylajecca i ciažka hrašyć; sudziačy-ž i razwažajučy ab sabie, zaūsiody karysna pracuje.

Časta ab niečym sudzim pawodle taho, jak padychodzić heta našamu sercu, bo dziakujučy swajmu samalubstwu zhubili my lohka praūdziwaje sudžeńnie.

Kali-b Boh byū zaūsiody adzinaju metaju našych imknieńniaū, nie zławali-b my tak chutka, sustrakajučy spraciūleńnie našaj dumcy.

2. Ale časta niešta abo ū nas kryjecca, abo prychodzie zwonku, što kliča da siabie.

Šmat jość takich, katoryja, što tolki robiać, siabie samych šukajuć, ab hetym-ža nawat i nia wiedajuć.

dla litoŭskaj kaścielnaj i narodnaj pieśni. Šmat jon z hetaj haliny pakinuŭ pa sabie pracaŭ.

Ks. T. B., z ščyraj udziačnaściaj musim tut adznačyć, byŭ wialikim biełaruskim pryjacielem. Praz dziesiać hadoŭ swajho prafesarstwa ŭ Wil. Duch. Sem. byŭ sapraŭdnym baćkam biełaruskich klerykaŭ: zaachwočawaŭ ich da pracy na niwie biełaruskaha adradžeńnia, wučyŭ lubić biełaruskuju narodnuju pieśniu, jak hłyboki znaŭca, wykazwaŭ jaje krasu, namaŭlajučy i wučačy piajać.

Wiečnaja Jamu pamiać!

Tuha pa Baćkaŭščynie.

Ech ty, amerykanski september, čamu balūča tak ščypaješ ty majo serca? Čaho hłyboka tak u dušu maju załaziš? Ci nia dumaješ ty wyhnać adtul biełaruskaha wieraśnia?

Ach, duša ty maja niezrazumiełaja! Ty siahońnia ŭ wa mnie dwa žyćci abymaješ! U tabie ciapier hnieździcca biełaruski wierasień i amerykanski september. Tut ja čuju ŭ sabie padwojnaha čaławieka. I dziŭna i strašna być padwojnym čaławiekam! Wyjdu ja tut na wulicu Ameryki. Łahodny wietryk miła całuje mianie, wysokija drewy wietliwa kiwajuć da mianie swaimi halinami, wosienskaje liścio pačynajeć słać mnie darožku... September adnak mianie aduraje, bo ŭsio ŭ Amerycy i, dziela taho što ŭ Amerycy, susim nia toje, što na Biełarusi. Tolki adno nieba tut dobraje! Jano takoje, jak i ŭ nas tam. I sonca i miesiac i zory na poŭnačy i henyja dawidawyja karomysły na niebie— u Amerycy tyja samyja, što i ŭ nas, tam na Biełarusi. Za heta ja i lublu najbolš amerykanskaje nieba.

Sorak hadoŭ biaz mała pražyŭ ja na Biełarusi. Tolki što astaleŭ tam, tolki što dajšoŭ tam da tej mety, kali moh-by poŭnaściu z žyćcia karystać i naŭzajem maje siły žyćciu tam addać, dyk jakraz tady pakinuŭ ja Biełaruś i pierajechaŭ u Ameryku. Praz hety doŭhi čas na Baćkaŭščynie biełaruski wierasień hłyboka zakaraniŭsia ŭ dušu maju i zatoje siahońnia ŭstupić nia ŭstupie amerykanskamu septembru. Spatkalisia ŭ wa mnie dwa žyćci: Ameryka i Biełaruś i ciažka im tut pahadzicca.

Ad pačatku świetu było i da kanca świetu budzie najciažejšaj karaj dla čaławieka pakidać rodnuju staronku i jechać niekudy daloka ŭ čužy, niaznany świet. Daŭniejšyja tyrany swaich praciŭnikaŭ mudracoŭ, filazofaŭ i palitykaŭ wyhaniali z baćkaŭščyny, bo wiedali, što hetak najlepš ich ukarajuć. U starych Hrekaŭ i Rymlan kara banicyi była najbolšaj. I rasiejski car kaliści ssyłaŭ ludziej na Sibir. Tak bywała daŭniej na świecie. Ale čamu mnie ciapier, jak i za što pryšłosia kinuć Biełaruś i wyjechać u Ameryku?!...

I wyjechaŭ ja i žywu ciapier u Złučanych Stanach Ameryki. Dobra mnie tut, ale zaŭsiody čuju, što žywu ja nie na Biełarusi, ale ŭ Amerycy i zužywaju mnoha enerhii, kab pahadzić biełaruski wierasień z amerykanskim septembram. U wosień amerykanskuju nie pačuju ja tut krumkańnia žurawoŭ biełaruskich, abo kryku dzikich husiej, nie pabaču tut biełych stadaŭ adlatajučych bacianoŭ. Nie pastaju ja tut pad zdarawiennym dubam biełaruskim, nie patrymaju ja ŭ ruce swajej jahonych zdarowych strojnych žaludoŭ. Pačyrwaniełу klon, zžoŭkłaja biaroza, sčarniełaja wolcha swajej čaroŭnaściaj nia ŭdarać ciapier mianie pa dušy majej.

Jakaja pieśnia zdolaje apiajać maju tuhu pa Biełarusi? Ci „Rabina, rabinačka", ci „Kab ja znała, kab ja wiedała"... ci mo „Čyrwonaja kalinańka?..."

Zwonku wyhladaje, što byccam usio ŭ ich dobra, kali ŭsio robicca pawodle ich woli i dumki; ale niachaj zrobicca niešta nasuproć taho, čaho chočuć — chutka pieramieniacca dy zasumujuć.

Dziela roznajakaści pohladaŭ i dumak dawoli časta bywaje zwadka miž pryjacielami, miž hramadzianami, miž ludźmi pabožnymi, a na't i zakonnikami.

3. Ciažka kinuć staryja prywyčki i nichto nia choča iści dalej za swaje dumki.

Kali budzieš spadziawacca bolš na swoj rozum dy kiemkaść, čymsia apiracca na cnocie padlehłaści Jezusu Chrystu, tady nia chutka i mała kali budzieš aświečanym, zatym, što Boh choča, kab my zusim pierad im spakarylisia, a haračaju luboŭju ŭźnialisia wyšej za ŭsiaki rozum.

Raździeł XV.

Ab čynach z lubowi.

1. Ani dziela jakoj rečy, ani dziela kachańnia da jakoha čaławieka — nia možna rabić ničoha błahoha; kali adnak čyjo dabro wymahaje, dobry ŭčynak možna spynić inšym dobrym učynkam, abo zamianić jaho na lepšy.

Bo hetkim sposabam dobraje nie marnujecca, na't robicca lepšym.

Wonkawaja rabota biaz lubowi zusim bieskarysnaja: usio, što było-b z lubowi — choćby nadta maleńkaje dy mizernaje, robicca nadta karysnym.

Bo-ž sapraŭdy, Boh zważaje bolš na dumku taho, chto robić, čymsia na toje, što jon robić.

2. Mnoha robić, chto mnoha lubić. Mnoha robić, chto toje, što robić, dobra robić.

Dobra robić, chto bolš zważaje na dabro hramadzkaje, čymsia na swaju wolu.

Časta toje, što wyhladaje na miłaść, sapraŭdy jość tolki pačućciowaść; bo pryrodny nachił, ułasnaja wola, nadzieja na ŭdziačnaść, dy imknieńnie da wyhody mała kali nas pakidajuć.

3. Chto maje sapraŭdnuju daskanalnuju luboŭ, toj nidzie nia budzie ahladacca na siabie, a tolki budzie latucieć, kab usiudy ździejśniłasia chwała Boha.

Niama pieśniaŭ i niama słoŭ na toje, kab pakazać świetu tuju bol čaławieka, jaki pa 40 hadoch žyćcia na Baćkaŭščynie, pa doŭhaj hramadzkaj pracy dla swajho Narodu, pakinuŭ swaju staronku!

Tuha pa Baćkaŭščynie, čamu tak baluča ty hryzieš mianie! Čamu tak hłyboka i biazlitasna ty kusaješ mianie? Paškaduj ty mianie choć kusočak! Pakiń ty mianie choć na chwilinku! Ty-ž wiedaješ, što ja nia z miodu wyjechaŭ ad rodnych i pryjechaŭ u Ameryku!

Karamzin pryhoža pakazaŭ, jak čaławiek na čužynie ŭsio, što swajo rodnaje lubie. Puškin sumawaŭ pieranosiačy swajo wyhnańnie na Kaŭkazie. Mickiewič powien tuhi chadziŭ pa wulicach Paryžu. Naš Bahdanowič biazupynna rwaŭsia z Rasiei na Biełaruś. Jakub Kołas u pieknych wieršach apisaŭ tuhu swaju pa Baćkaŭščynie. Ale z hetych wialikich paetaŭ nikomu nie pryšłosia hetak daloka ad swaich adjechać, jak mnie až u Ameryku. Mnie ad tuhi horaj tut, jak było biblijnamu Jozefu ŭ Ehipcie!... Wiedaj-ža hetu bol maju, Biełaruski Narodzie, i pamiataj toje, što ciarplu ja za światyja Twaje Ideały.

Ks. W. Š.

Z pastyrskich adwiedzinaŭ u ŭnijackaj parafji Alpieni.

Najmilejšaj i najpryhažejšaj chwilinaj dla parafii Alpienskaj, Stolinskaha paw. byŭ dzień 4-ha žniŭnia siol. h., dzień adwiedzinaŭ J. E. Pinskaha biskupa Z. Łazinskaha.

Dziakujučy starańniam ks. probašča W. Anoški, katory nie škadawaŭ swaich zabiehaŭ i trudoŭ, kab mahčy jak najlepiej pryhatawacca da tak ważnaj chwiliny pryniaćcia Najdastajniejšaha Pastyra, dziakujučy pomačy parafjan Alpienskich pryniaćcie heta adbyłosia wielmi pryhoža.

Wioska Alpień ličyć bolej jak 1000 žycharoŭ, z katorych bolšaja čaść astałasia pry prawasłaŭnaj wiery, nia hledziačy adnak na heta, jak unijaty tak i prawasłaŭnyja, ad staroha da małoha, wylehli z swaich chat, adny kab prywitać i addać pawinnuju čeść Haławie Kaścioła, a druhija, jak sami hawaryli — kab „pabačyć polskaha Episkapa."

Jak tolki wyšaŭ J. E. Ks. Biskup z aŭtamabilu, arkiestra zajhrała papieski marš, u kancy jakoha adzin staryčok prywitaŭ u karotkich słowach J. E. Pastyra, na pačatku swajej pramowy dziakujučy, što Jon adwiedaŭ ich, jak swaich dziaciej, a zakončyŭ žadajučy Mnoha Let i dobraha zdaroŭja.

Pa prywitańni J. E. Pastyr procesjonalna pašoŭ u kaplicu.

U kaplicy pramowiŭ pabiełarusku ajciec Anoška, unijacki probašč Alpienia.

A 10-aj had. J.E. adprawiŭ u kaplicy imšu cichuju ŭ rymskim abradzie, pa skančeńni katoraj raspačałasia liturhija sławianskaja, jakuju adpraŭlali ajcy Čarnecki i Anoška, a słužyli dwuch klerykaŭ: uschodnik i łacińnik, u časie katoraj chor pad kiraŭnictwam psałomščyka Siamaški wykanaŭ pieknyja pieśni.

Pa skončanaj liturhii J. E. Biskup dawaŭ caławać kryž, a chor śpiawaŭ biełaruskuju relihijnuju pieśniu „Boža, Spasie naš."

Student.

Nikomu tak-ža nie zajzdruje, bo nia lubić nijakaje ŭłasnaje radaści; nia ciešycca ŭ samym sabie, latucić ab ščaści ŭ Bohu, jaki wyšej za ŭsialakaje dabro.

Nikomu nia prypiswaje dabra, ale całkom tasuje jaho da Boha, katory jość krynicaj usiakaha dabra i ŭ katorym akančalna ŭsie światyja radasna supakojwajucca.

O, kab ty mieŭ choć iskračku sapraŭdnaje lubowi, dyk lohka pačuŭ-by, što ŭsio ziamnoje tolki marnaść!

Raździeł XVI.

Ab patrebie ciarpieć niastačy čužyja.

1. Toje, čaho čaławiek u sabie ci ŭ inšych paprawić nia zdoleje, niachaj ciarpliwa znosić až pakul Boh taho nie pieramienić.

Dumaj, što mo' hetak lepš dziela sproby twajej ciarpliwaści, biez jakoje zusim małyja našyja zasłuhi.

Treba adnak pry takich pieraškodach malić Boha, kab pamoh Jon tabie lohka wytrywać ich.

2. Kali chto, napaminany raz abo druhi nie spraŭlajecca, — nie swarysia z im i ŭsio paručy Bohu, niachaj budzie chwała i wola Jaho ŭ wa ŭsich słuhach Jahonych.

Boh wiedaje, jak zło na dabro abiarnuć.

Wučysia ciarpliwa znosić zahany inšych dy ŭsialakija ich niadužaści, tamu što i ty šmat ich maješ, jakija treba znosić inšym.

Kali ty nie patrapiš takim być, jakim chacieŭby, dyk jakim čynam zdaleješ inšaha bačyć pawodle twajej dumki?

Chacieli-b my nadta inšych bačyć daskanalnymi, a swaich niastačaŭ nie spraŭlajem.

3. Chacieli-b my, kab inšych sroha napaminali, a kab nas napaminali — nia chočam.

Nie ŭ spadobu nam šyrokaja samawola inšych, a nia chočam, kab nam admowili taho, da čaho imkniomsia.

Chočam, kab inšyja spaŭniali zakony, a sami ich spaŭniać nia chočam.

Z hetul widać, što mała kali adnalkowaj mierkaj mierym samych siabie i ludziej inšych.

Kab usie byli daskanalnymi, dyk što-ž mieli-b my ciarpieć ad ich dziela lubowi Boha?!

Nawakoła świetu.

(Z raskazu J. E. Biskupa Bučysa, Hienereła a.a. Maryjanaŭ, apisaŭ I. H.)
(Praciah, hl. „Chr. D." Nr.17—18.)

16. IX. 1928 h. na karabli „Ventura" wyjechali my z Aŭstralii ŭ Złučanyja Štaty Paŭnočnaj Ameryki. Karabiel hety, stary dzied, mieŭ tolki 6 000 tonn. Skrypieŭ jon, stahnaŭ, sapieŭ (wiedama stary!) tak, što i my stahnali na jaho, skolki ŭlezie. Da hetaha pa całym karabli raznosilisia zapachi z karabielnaj kuchni, što taksama nia było lišnie pryjemnym, bo nia ŭsio pachnuła dobra. Ščaście, što Spakojny akiean, katorym my jechali, byŭ sapraŭdy spakojny. Pośle dziesiaci dzion, kiwajučysia mierna, dajechali my da wastrawoŭ Fidžy. Hetyja wastrawy tworać wialikuju siamju, štuk 250, z katorych 80 biaz žycharoŭ. Pryroda tut naahuł bahataja: u lesie rastuć palmy kakosawyia, banany; na paloch anhličanie hadujuć trość cukrowy; a ŭžo-ž pašy dla bydła dyk chwataje na cely hod, bo zimy tut niamašaka, a trawy pa pojas! Fidžy byli adkryty marakom Abelem Tasmanam u 1633 hodzie. Ad 1874 h naležać da Anhlii. Najbolšy wostraŭ z całaj hrupy nazywajecca Viti Levu; jakraz na hetym zatrymalisia. Naniaŭšy aŭtamabil, pajechali my ŭ hłyb wostrawu pahladzieć na tutejšyja paradki. Ludzi tut z siam'i Aŭstralijskich papuasaŭ: sprytnyja, dasužyja; ale ŭ mianie stali chadzić muraški pa całym ciele, jak tyja papuasy prybližalisia... bo, dumaju, žartaŭ z imi niama! Jašče nia minuła 60 hadoŭ, jak zławili biełaha čaławieka, eŭropejčyka, i zrabili sabie wialiki bal: śpiakli i zjeli! Adnakža heta, zdajecca, byŭ apošni, katoraha tut zjeli. Ciapier tubylcy u Fidžy pajšli ŭ ludzi: widžu ŭ wioscy palicyjanta; praŭda, adziety ŭ staroje łachmanišča i bosy, ale z strelbaj.

Chaty z žardziej, pakrytyja wiazkami trawy —hetak zabiaspiečany ad wietru, ad sonca i ad daždžu. Wakon niama, dobra i tak! U dźwiaroch zasłona z trawy. Piečaŭ niama, bo j nie patrebna: ciopła kruhły hod; a jeśći warać na dware. Byli my j ŭ kaściele; była heta luteranskaja kircha, u katoraj nawat wokny sa škłom; ambonija jak treba i bolš ničoha — pusta i hoła. Pierad kirchaj karyta, pry im dźwie pałki — heta taki zwon.

Mužčyny chodziać u adziežy eŭropejskaj, što wielmi im nie pasuje. Čaść adnakža zachowywaje stary zwyčaj u adziežy i ŭ fryzury: wałasy zrastajucca ŭ padabienstwa kałpaka. Baby adziawajucca ŭ doŭhija biełyja świty i chodziać u ich jak świątyja. Majuć adnakža swaje mody (hdzie ich žančyny nia majuć?): nosiać kolčyki ŭ nosie, niekataryja nawiet z łancužkami i dumajuć, što heta wielmi pryhoža.

U wioscy jość i škoła: dzieci wybiehli pahladzieć na nas; usie bosyja. Wybieh za imi i wučyciel, taksama bosy.

Jedziem dalej, ale zara nazad, bo karabiel źbirajecca ŭ darohu. (d. b.)

Wieści z Pinsku.

Naznačeńnie ksiandzoŭ Biełarusaŭ. Ks. dr. K. Kułak, katory byŭ praz dwa hady ajcom duchoŭnym i prafesaram Pinskaj Duchoŭnaj Seminaryi, sioleta, astajučysia dalej prafesaram, naznačany prefektam tej-ža Seminaryi i dyrektaram uschodnich spraŭ Pinskaj dyecezii, a na jaho miejsca ajcom duchoŭnym naznačany Ks. Adw. Juniewič, katory ŭ swaim časie nad hrobam biełarushaha pieśniara A. Ziaziuli (Ks. A. Astramowiča) u Pietrahradzkaj katedry skazaŭ biełaruskaje kazańnie.

Śmierć Ksiandza Biełarusa. 18. IX. siol. h. adbylisia pachowiny św. p. Ks. B. Ciechanowiča, probašča ŭ Nowasadach, Pinskaj dyecezii. Radziŭsia 1896 h. paświačany na ksiandza 1921, byŭ probaščam ad 1925 hodu. Wiečny supakoj dušy Jaho!

---

4. Ale ciapier adnak tak žadaje Boh, kab wučylisia my: *adzin druhomu nieści ciažar* (Gal. 6, 2), bo nikoha niama biez zahany, biaz hrechu, nikoha niama, kamu samoha siabie było-b dawoli, nikoho niama tak mudraha, kab u wa ŭsim daŭ sabie radu, dyk treba, kab uzajemna my adny adnych ciešyli, znosili, pamahali, wučyli dy napaminali.

Jak wialikuju chto maje cnotu, najlepš možna heta bačyć u praciŭnaściach.

Akazija nia robić čaławieka słabym, a tolki pakazywaje, jaki jon sapraŭdy.

Raździeł XVII.

Ab zakonnym žyćci.

1. Časta treba wučycca pieramahać siabie samoha, kali chočaš žyć zhodna i cichamirna z ludzmi.

Nie małaja heta sprawa žyć u klaštary, abo ŭ duchoŭnaj hramadzie i, nie narakajučy, wierna da śmierci strywać.

Bahasłaŭlony, chto tam dobra žyŭ i ščaśliwa skončyŭ.

Kali chočaš wytrywać, jak treba i ŭdaskanalicca, hladzi na siabie byccam na zhnannika, što wandruje pa ziamli hetaj.

Kali chočaš žyć zakonnym žyćciom, dyk zračysia swajho rozumu dla Chrystusa.

2. Wopratka zakonnaja dy pastryžeńnie mała warty, bo tolki pieramiena abyčajaŭ i poŭnaje zamorańnie swaich błahich nachiłaŭ robiać sapraŭdnaha zakonnika.

Kali chto šukaŭ-by niečaha inšaha, čymsia tolki Boha dy zbaŭleńnia dušy swajej, nia nojdzie ničoha apryč mukaŭ dy ciarpieńniaŭ.

Nia zdužaje takža strywać doŭha ŭ supakoi toj, chto nia budzie hladzieć na siabie maŭlaŭ na apošniaha dy ŭsim padlehłaha.

3. Pryšoŭ ty słužyć, a nie panawać; kliknuli ciabie, kab ty ciarpieŭ, a nie hultajawaŭ i pustasłowiŭ.

Tut prabujuć ludziej byccam zołata ŭ wahni.

Tut nichto nia strywaje, kali nie zachoča dziela Boha spakarycca ŭsieńkim swaim sercam.

Raździeł XVIII.

Ab prykładach Światych Ajcoŭ.

1. Hladzi ŭważna na žywyja prykłady Świa-

List z Arhientyny.

Horkaja maja dola zakinuła mianie až u dalokuju Arhientynu. Žyć tut siak-tak žywiecca, ale mušu pryznacca, što nadta časta zabiraje sum pa rodnaj Biełarusi. Jak padojduć takija chwiliny, dyk choć ty žywy ŭ ziamlu leź.

Niadaŭna mieŭ ja wialikuju radaść, bo pryšła da mianie darahaja naša „Chryścijanskaja Dumka." Radaści majej nia było kanca. Za hetu hazetu ja duža redakcyi dziakuju, a adnačasna škaduju, što heta hazeta tak redka i ŭ tak małym raźmiery wychodzić.

Nu što-ž, biednaść naša winoj tut źjaŭlajecca. Daść Boh i my pabahaciejem.

Praŭda, za rabotaj niama času i za piaro ŭziacca, ale spadziajusia najści wolnuju časinu napisać što u „Chr. D." ab žyćci našym na dalokaj čužynie. S. P.

Z relihijna-hramadzkaha žyćcia.

Katalickija misijanary pawodle narodnaściaŭ.

Pawodle apošnich padličeńniaŭ učaście ŭ misijach prymajuć misijanary hetkich narodnaściaŭ: Francuzy (3,000), Belhijcy (815), Italjancy (785), Holandcy (606), Hišpancy (574), Niemcy (512), Ameryka Paŭnočnaja (214), Aŭstryja (14) i Polšča (13). Aprača hetaha pracuje na misijach 3.232 misijanaraŭ miajscowaha pachodžańnia.

Pasyjnyja predstaŭleńni ŭ Oberammergan.

U Bawaryi ŭ m. Oberammergan niešta ad 300 hadoŭ adbywajucca šyroka wiedamyja predstaŭleńni Muki Chrystowaj. Woś ža niadaŭna na hetyja predstaŭleńni prybyŭ anhlijski premjer Mac Donald, haława anhlijskich rabotnikaŭ, jaki pryhladaŭsia da hetych predstaŭleńniaŭ, užo čaćwierty raz u žyćci, z wialikaj pawahaj.

Pabywaŭ tak-ža na hetych predstaŭleńniach i słaŭny na ŭwieś świet „karol aŭtamabilaŭ", Ford.

Św. Ajciec ahledziŭ swaju radjostancyju.

23 minułaha miesiaca św. Ajciec ahledziŭ watykanskuju świežazbudawanuju radjostancyju. Pry św. Ajcu byŭ prysutny twarec hetaj stancyi wučony Markoni.

Nowy biazbožny ŭniwersytet u Maskwie.

U Maskwie kamunisty załažyli nowy ŭniwersytet dziela pašyrańnia biazbožnaści. Uniwersytet hety, u baraćbie z relihijaj, maje karystacsa rožnaha rodu prywilejami z boku ŭradu. Wižać ciažka idzie baraćba z Boham, kali hetuju žudasnuju akcyju biare ŭ ruki ŭrad.

Nawuka paćwiardžaje biblijny raskaz ab patopie.

U Mesopotanii ŭ wakolicach staradaŭnaha chaldejskaha miesta Ur užo addaŭna pracuje archeolohičnaja kamisija, jakaja, aprača rožnych inšych cikawych nawukowych doślедaŭ, śćwierdziła takža praŭdziwaść biblijnaha raskazu ab patopie. Staršynia henaj kamisii zajawiŭ, što ścisła niawiedama, kali byŭ patop, ale nawukowa wiedama napeŭna, što jon byŭ, što byŭ u dalinie Eŭfratu, u kancy peŭnaj histaryčnaj epoki.

Nowy rymski katechizm.

Watykanskaja drukarnia niadaŭna wypuściła ŭ świet nowy rymski katechizm, jaki apracatych Ajcoŭ, z jakich zichacieła sapraŭdnaja daskanalnaść i relihija, dyk ŭbačyš, jak małym i badaj ničym jość usio toje, što my robim.

Och, što-ž heta za žyćcio naša, kali jaho pryraŭniać z ichnim?!

Światyja i pryjacieli Chrystusa słužyli Jamu ŭ hoładzie i chaładzie dy nahacie, u pracy dy trudoch, u čujnaści dy pastoch, u malitwach dy praśledawańniach mnohich.

2. O, jakija wialikija dy ciažkija muki ściarpieli światyja Apostały, Mučaniki, Wyznaŭcy, Dziewy i ŭsie inšyja, jakija chacieli jšci śledam Chrystusa!

Bo *ŭ nienawiści mieli dušy swaje na hetym świecie, kab mieć ich ŭ wiečnym žyćci* (Jan 2, 25).

O, jakoje wostraje dy poŭnaje samazračeńnia było žyćcio Ajcoŭ Światych u pustyni! Jakija doŭhija dy ciažkija pakusy strywali! Jak časta ździekawaŭsia worah nad imi! Jak čystyja dy haračyja malitwy słali jany Bohu! Jak trywali ŭ surowych pastoch! Z jakoju wialikaju pałkaściu dy achwotaju pracawali nad swaim udaskanaleńniem! Jakija mužnyja bitwy jany wiali, kab ściorci zahany swaje! Z jakoju čystaju dy ščyraju dumkaju imknulisia da Boha!

U dzień pracawali, u nočy malilisia doŭha, chacia i pracujučy nia kidali malicca dumkaju dy sercam.

3. Uwieś swoj čas jany dobra wykarystoŭwali, a kožnaja časina, paświačana Bohu, zdawałasia im karotkaju.

I dziela wialikaje asałody, jakuju mieli ŭ razwažańni Boha, nie pamiatawali na patreby cieła.

Kidali jany ŭsio: i bahaćcie, i honary, i znatnaść, i pryjacielaŭ, i radniu; ničoha ad świe-

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ.
Z dazwołu J. E. Wilenskaha Katalickaha Arcybiskupa-Mitrapalita.
Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. 6—10.

waŭ kard. Gasparri. Katechizm hety na 464 bałonkach, składajecca z troch čaściej: 1 — dla dziaciej, što rychtujucca da pieršaj św. Kamunii (24 pytańni), 2—dla dziaciej pa pieršaj Kamunii, i 3—dla darosłych (240 pytańniaŭ).

Nowy kiraŭnik astranomičnaj obserwatoryi ŭ Watykanie.

Niadaŭna św. Ajciec kiraŭnikom astranamičnaj obserwatoryi ŭ Watykanie naznačyŭ halandzkaha jezuitu Stesin'a, katory na praciahu bolš jak 20 hadoŭ byŭ u Amsterdamie prafesaram fizyki, kosmahrafii i mechaniki.

Ad socyjalizmu da kapłanstwa.

U Kaściele św. Mikałaja ŭ Fryburtu Šwajcarskim adprawiŭ niadaŭna pieršuju imšu św. daminikanin a. Setar. Minuŭščyna jaho duža cikawaja. Jašče ŭ 1920 h. byŭ jon, jak świecki, staršynioj socyjalistyčnaj arhanizacyi moładzi ŭ Loerannzi i pawadyrom lewych šwajcarskich socyjalistaŭ. Urešcie ŭsio heta pakinuŭ, nawiarnuŭsia da Boha i staŭsia słuhoj Jahonym.

Z palityčna-hramadzkaha žyćcia.

Wybary ŭ Niamieččynie.

Wybary ŭ niamiecki parlament, jakija adbylisia ŭ prošłym miesiačy, dali niespadziewanyja wyniki. Trapiła ŭ parlament wialikaja ličba kamunistaŭ i fašystaŭ. Jak adny, tak i druhija atkryta imknucca zabrać ŭładu ŭ Niamieččynie ŭ swaje ruki. Chto pieramoža, zhadać trudna. U kožnym wypadku Niamieččyna pieražywaje ciažkuju unutranuju chwarobu.

Wybary i Biełarusy.

Da wybaraŭ u polski sojm, jakija adbuducca 16 i 23 listapada sioł. h., rychtujucca i Biełarusy. Adny pašli z Ukraincami supolnym blokam, druhija sami adny. Nadziei na dobryja wyniki niama, bo, jak užo widać, urad da ŭsich, apräča ŭradawaha, wybarnych hrupaŭ adnosicca dawoli ćwiorda.

Dalejšyja aryšty.

Jak my ŭžo pisali ŭ prošłym numary našaj časopisi, polski ŭrad aryštawaŭ nia mała byŭšych pasłoŭ, jakija adnosilisia da jaho nehatyŭna. Woś-ža aryšty hetyja jašče nia spynilisie i trywajuć dalej. Apošnim časam aryštawanyja takža byŭšyja pasły ŭkrainskija: ks. prałat Kunicki i ks. Pellich

U Haliččynie niespakoj.

U Haliččynie pałažeńnie duža ciažkoje. Niawiedama, jakija siły ŭściaž palać i rujnujuć polskuju prywatnuju i ŭradowuju majemaść. Polski ŭrad pastupki hetyja prypisaŭ Ukraincam i pačaŭ karystacca wojskam adnosna da padazronych asob i miajscoŭ. Wyniki hetkich sposabaŭ baračby dla abiedźwiuch staron strašnyja.

Mitrapalit Šeptycki zastupajecca.

Mitrapalit Šeptycki až dwa razy adwiedaŭ apošnim časam u Waršawie wyšejšyja ŭłady, dabiwajučysia ad ich spynieńnia tasawańnia žorstkich kar da Ukraincaŭ za prastupnyja čyny ŭ Haliččynie, jakija prypiswajucca ukrainskamu narodnictwu zusim biespadstaŭna. Pažadanych wynikaŭ zastupnictwa Mitrapalita pakulšto nia widać.

Memorjał Dašynskaha.

Dašynski, byŭšy maršałak Sojmu, źwiarnuŭsia da Prezydenta Polščy z memorjałam, u jakim radzie Prezydentu źwiarnuć uwahu ŭradu, kab jon źmianiŭ swaju palityku adnosna da Sojmu, da pasłoŭ, da narodu, a takža radzie Pre-

---

tu jany nie chacieli i tolki samaje patrebnaje brali ad jaho, škadujučy, što ŭ nieabchodnych patrebach i ciełu służyć musili.

Dyk biednyja byli jany što da ŭsiaho ziamnoha, ale bahatyry wialikija łaskaju i cnotami

Zwonku ničoha nia mieli, zatoje ŭ dušy byli poŭny łaski i paciechi Božaj.

4. Čužymi byli świetu, ale Bohu byli pryjacielami najbližejšymi i zażyłymi.

Samych siabie jany ŭważali za ništo i świet pahardžaŭ imi, ale pierad wačyma Boha byli jany darahimi i miłymi.

Žyli jany ŭ wialikaj pakory dy prastadušnaj pasłuchmianaści, trywali ŭ lubowi dy ciarpliwaści i tamu štodnia daskanalilisia dy asiahali wialikuju łasku ŭ Boha.

Ajcy tyja dany dla prykładu ŭsim zakonnikam i bolš zaklikać nas pawinny da naležnaje daskanalnaści, čymsia wialiki lik zimnych dušoj ciahnuć nas mieŭby da niadbajnaści i raźwiaznaści.

5. O, jakaja wialikaja była žarliwaść usich zakonnikaŭ pry zakładzinach ichniaje światoje ŭstanowy!

O, jakaja pabožnaść u malitwach, jakaja była prahnaść cnoty, jak ćwiŭ paradak, skolki było pašany i pasłuchmianaści pastanowam staršejšych!

Ślady, pakinuty imi, świedčać, što byli jany ludźmi sapraŭdy światymi i daskanalnymi, katoryja wajujučy tak adważna, świet pieramahli.

A siańnia hladziać, byccam, na niešta wialikaje, kali chto nie pierastupić pastanowy, kali chto ciarpliwa trywaje ŭ jarmie, što ŭziaŭ na siabie.

6. O, niadbajnaść i zimnata naša, što tak chutka adchilajemsia ad papiaredniaje žarliwaści, što tak ciažka i niamiła nam žywieccca, hledziačy na niadbajnaść henu dy zimnatu!

Niachaj-ža ŭ tabie nikoli nia dremie žadańnie postupu ŭ cnotach, bačačy hetulki prykładaŭ pabožnych ludziej!

(d. b.)

zydentu dałažyć starańniaŭ, kab wybary ŭ Sojm nie spatykalisia z boku ŭradu na rožnaha rodu nadužyćci.

Liha Narodaŭ i nacyjanalnyja mienšaści.

Liha Narodaŭ užo zakončyła swaju wasieńniuju sesiju. Miž inšymi sprawami na hetaj sesii Liha razhladała takža i sprawu nacyjanalnych mienšaściaŭ. Razhladańnie heta wynikaŭ realnych nie dało nijakich. Dy heta i zrazumieła. U skład Lihi ŭwachodziać pradstaŭniki wyklučna panujučych nacyjaŭ, dyk ab tych, nad jakimi jany panujuć, dbajuć mała, a ŭ Lizie Narodaŭ zaŭsiody salidarna wystupajuć prociŭ usiakich nacyjanalnych mienšaściaŭ.

Roznyja cikawaści.

Kali i hdzie było ziemletrasieńnie i kolki zhinuła ludziej. 1724 h. u Lima (Peru), źhinuła 18,000 ludziej, 1731 hodu ŭ Pekinie, 100,000 ludziej 1755 hodu ŭ Lizbonie, 32,000 ludziej. U tym ža 1755 hodu ŭ Kashaŭ (u Persii), 40,000 ludziej. 1784 h u Kalabryi, 30.000 ludziej. 1812 h u Caracaz (Wenezuela), 20,000 ludziej. 1868 h u Ekwadory i Peru, 40,000 ludziej. 1880 h u Chios (Hrecyja), 3,641 asoba. 1883 h u Ischa (pad Neapolem), 25,000 ludziej. 1891 h u Siaredniaj Japonii, 25,000 asob. 1896 h na wyspie Nipipon (Japonija), 27.000 ludziej. 1902 h u Aŭdi-dtawie (Turkiestan), 4,200 ludziej 1905 h u Kangratalu (Indyja), 10 600 ludziej. U tym-ža 1905 h. u zachodniaj Kalabryi (Italija), 1000 ludziej. 1906 hodzie u Kolumbii, 100 ludziej. 1907 h u Kingstan (na Jamajcy), 1.600 ludziej. 1908 h u Mersynie i Kalabryi (Italija), 83,000 ludziej. 1920 h u Pingliand (Chiny), 5000 ludziej. 1923 h u Tokjo, 20.000 ludziej ad ziemletrasieńnia i zhareła ad pažaraŭ, jakija tady paŭstali 180.000 ludziej

Uciok na aeroplanie, nia ŭmiejučy jeździć. U Francyi, u Orleans, zdaryŭsia hetki cikawy wypadak. Małady mechanik Bouis dapuściŭsia niewialikaj kradziežy ŭ lotničym warstacie, dzie jon pracawaŭ. Kali heta sprawa wyšła na wierch i mechanik byŭ addany pad sud, tady jon sieŭ na aeroplan i kinuŭsia ŭciakać. Ale ŭciakańnie heta jaho doŭha nia trywała, bo niamnoha było benzyny. Małady mechanik takim čynam byŭ prymušany spuścicca na ziamlu. Padčas sudu akazałasia, što hety mechanik nikoli pradtym nia lotaŭ i pieršy raz kirawaŭ aeroplanam, woś-ža biaručy heta pad uwahu, sud pakaraŭ jaho nadta łahodna; a ŭłady jahonyja z pasady nie prahnali jaho.

Skolki jość murašak u murawiejniku. Anhlijski wučony pryrodnik prafesar Andrews pieraličyŭ— jak jon kaža — žycharoŭ adnaho małoha murawiejnika i stwierdziŭ, što małaja heta dziaržawa mieła 5 karalewaŭ i 26,000 murašak — rabotnic.

Wilenskija nawiny.

Jubilej J. Kupały. Sioleta minuła 25 hadoŭ poetyckaj tworčaści adnaho z najwialikšych biełaruskich paetaŭ Janki Kupały Redki i ważny jubilej hety biełaruskaje hramadzianstwa światkawała duża ŭračysta.

Ważny hość. 25 minułaha miesiaca adwiedaŭ Wilniu a. J. Swejgl, jezuit, prafesar Papieskaha Uschodniaha Instytutu ŭ Rymie, hdzie wučycca niekalki Biełarusaŭ Marjanaŭ z Drui. Cikawili jaho pradusim staradaŭnyja liturhičnyja knihi. Z Wilni a. Šwejgl pajechaŭ adwiedać drujskich aa. Maryjanaŭ. 28 min. mies. hety wučony prafesar uznoŭ byŭ u Wilni i mieŭ žadańni być prysutnym na akademii ŭ češć Kupały, jakuju ładziŭ Biel. Inst. Haspadarki i Kultury ŭ sali pry kaśc. św. Mikałaja. Adnak dziela niezaležnych ad jaho pryčyn, na akademii henaj być jamu nie ŭdałosia. Z Wilni prafesar pajechaŭ u Albertyn.

Hramadzki kurs. Ad 7 kastryčnika da 19 ŭ Wilni adbudziecca tak zwany „hramadzki Kurs“, jaki maje na mecie pryhatawać pracaŭnikoŭ na poli ąkcyi katalickaj Wilenskaj archidyecezii.

Dušpastyrski kurs. Ad 4 da 6 kastryčnika adbyŭsia ŭ Wilni dušpastyrski kurs dla ksiandzoŭ Wilenskaj archidyecezii.

Žarty.

Piatruś Wiertapracki, dobra padpiŭšy na kirmašy, wiartaŭsia da chaty. Idučy zrabiŭ plan taki, kab łoŭka ŭkraścisia ŭ chatu i, pakul žonka ahledzicca, zaleźci na pieč. Dobra. Piatruś pomniŭ, što jahonaja chata staić u wioscy z prawaha boku i z paradku dziesiataja. Nu, dobra. Idzie jon i lića: užo padychodzić da swajej chaty, až — dało licha! u ciemnacie pryličyŭ razam i adzin świran i tak papaŭ jakraz u susiedzkuju chatu. Uwajšoŭšy ŭ sieni, zamiest u chatu, papaŭ u kamoru. „Oj, licha, kaža: hdzież tut budzie pieč?.“ Staŭ šukać; paskidaŭ zbanki z połak, a nareście z nahami ŭlez u bočku z kapustaj. Tyja-ž ludzi jak pačuli stuk u kamory, dy jak papali Piatrusia u boččy.. Na zaŭtra chłopcy-žeŭžyki nie dawali jamu pierachodu: „Piatruś, Piatruś! paličy swaje zuby.“ A zuboŭ nie daličyŭsia troch. — Praŭdu ludzi kažuć: „Ad wodki wiek karotki“.

* * *

— Skažy, susiedzie: ci Arhientyna ŭ Amercy, ci Ameryka ŭ Arhientynie? Ja anijak nie mahu dadumacca.
— Dziwak ty! Arhientyna — heta imia, a Ameryka — familija; jak i ŭ ciabie: Wincuk — imia, a Niadojda — familija.